

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН

ИЗЛАЗИ:

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 2 круне; за Србију 2¹/₂ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

КАКО ДА ЗАШТИТИМО НАШУ ДОМАЋУ ИНДУСТРИЈУ.

(Отворено писмо добротворној задрузи Српкиња Велико-Бечкеречкиња.)

Мото: Српске народне тканине и везови, то је појезија женске руке, златом исписана по танкој ћерћелији. Српски ћилимови, ви убави вртови, цветићи су вам уткани уздисаји српског народа. Јутром вас роси суза сретне невесте, а вечером заливају сузе Ко совке девојке, то неувело цвеће.

Тежња славне задруге, да нашем народу заслуге набави, подизањем наше домаће индустрије, јесте родољубива и племенита. Изгледа да је лако на питање славне задруге одговорити. И јесте и није. Лако са теоретичног гледишта, али врло тешко за оне, којима су познате огромне компликације, које су у практичном животу спојене са подизањем домаће индустрије. Ја управо не знам, са којег бих краја почела, не само ради важности овог предмета, него и с тога, што нисам та питања никад писмено расправљала, јер сам у том невешта, него само живом речју и живим делањем. Али дај, да под старост и са пером покушам, кад већ није друкчије.

Народна рукотворина је народна особина, као што је његова песма и филозофија; она је тако рећи органски с њиме спојена, те се с тога у духу дотичног народа развија или опада.

Ставимо ту рађу у калуп школе, и њена животна снага, њен типични карактер,

мора пре или после усахнути, јер су жиле из народа ишчупане.

Искуство од 36 година показало ми је, да се у сваком селу, где сам давала ткати и вести, нека школица самостално развила, која је у том смислу и на оближња места утицала. На против, школе, које је хрватска и мађарска влада основала за подизање домаће индустрије, нису имале животне снаге, те су их с тога и напустиле. Наша народна индустрија спада у тако звану „бинен-индустрију“ и као таква треба и да остане, то ће рећи: да наше сељанке и од сад своје рукотворине у својој кући израђују, као што су и досад чиниле, а никако изван ове, јер би на тај начин пре-небрегле своје породичне и домаће дужности, — главни извор свом опстанку, народну економију.

Ако се пак мисли за ту школу само младе девојке узимати, то би можда још горе зло било, од прилике таково, кад би за нашу народну појезију и филозофију

школе подигли. Из разлога, које сам само у главним потезима навела, не могу никако за то бити, да ми тикачке школе подижемо, и за ове техничке приборе набављамо, дакле неку врсту фабрике.

Фабрике су нужно зло, где је велики пролетаријат, као што је то у индустријалним државама, јер фабрике неповољно утичу не само на здравље, него и на морал. Земље, где Срби живе, јесу државе агркултурне, и по томе се ваља нашем народу матере земље држати, и ову рационално обрађивати, а не, да ми силом и без нужде стварамо пролетаријат, и то још ратарски — од тога нас Бог сачувао!

Домаћа индустрија има нашем народу служити као побочна заслуга у зимње време, кад друге зараде нема.

Често сам чула речи, да домаћа индустрија не може са фабричном конкурисати, и из тога конзеквенције изводити.

Али то је криво схватање; домаћа индустрија, то су кола и коњи, а фабрична је индустрија железница. Нема смисла ово двоје са гледишта конкуренције оцењивати. Свако од њих има свој засебни и нарочити делокруг од велике важности, који се само у екстремима додирују тада, кад кола до железнице дођу.

Што се предлога ове славне задруге тиче, да нам ваља наше старинске народне рукотворе скупити, те да нам ове као узорци за даљи рад служе, у томе се потпуно слажем, шта више треба нам тај посао по могућству ускорити, док нам нису странци још и ово мало однели, што имамо, користећи се нашим благом — за фабричку индустрију.

Пошто нам је прва и главна задаћа, да наше класичне тканине и везове од коначне пропасти сачувамо, то држим, да би боље било, да се за сад са купљењем прилога само на ту сврху ограничимо, јер би то лакше и брже ишло, а то је важно, где је ствар прешна.

Каква је разлика између ручног рада и онога са машином, и који су то физикални закони, који ту разлике чине, нарочито код платна за рубље у обзиру испарења тела, далеко би нас одвело. Доста, да речем, да се та два рада дијаметрално разилазе и крећу у сваком обзиру.

Наши старински радови, мотиви и орнаментика, то је право злато — а нова рађа „талми голд.“

Вук Караџић је двострука срећа по Српство; прво, што је наше народне песме покупио, а посредством штампе од заборава сачувао, а друго, што није сам песник био, те с тога није могао неке неправилности дотеривати, него их је онако оригиналне у свет пустио, а овај им се задивио — јер баш те неправилности дају народним песмама особиту драж — али тадањи песници од заната нису те дражи ценили те тако би ваљда и са Вуком било, да је песник био.

Народна појезија личи на прашуму, а уметна на лепо уређен парк; у прашуми не треба ништа дотеривати, него само путеве крчити за извоз њеног блага — што важи за народну појезију, важи и за његову индустрију.

Српске госпође су на првом месту позване, да нашу домаћу индустрију подигну и шире, а не да чекају на туђе купце, јер сопствена снага најбоље јемства за успех сваког подuzeћа даје: *да од српског плашна гошове рубљине*, јер ручно је платно не само јаче од машинског, него и здравије за кошуље у обзиру испарења тела; *да кише своје салоне са народним тканинама и везовима*, место што плаћају скупо за свилу и кадифу, јер би по ту цену класичну рађу добиле, па да онда чине, као што се са гобелинима ради, да на сваки комад намештаја, портјера и завесе ставе другу орнаментичку, мотиве, мустре, па чак и разне врсте тканине. Наравно да се при том има пазити, да се та разноврсност у једну хармоничну целину споји. На тај начин би свака госпођа свој салон у мали народни музеум претворила, који би био видљиви доказ њеног родољубља и класичног укуса, не само за њене савременике, него и за њену праунучад.

Не треба се бојати, да би те класичне рукотворине из моде изишле или застариле, јер ништа не може застарити, у чему само једна искра вечите лепоте тиња, а камо-ли стварајући дух народног генија. Зато се оцењивање тих радова има само оним особама поверити, које ту разлику разуму.

Сад је питање само, како?

Можда на овај начин: да се свака за друга обрати на интелигенцију околних места с молбом, да наше старе рукотворине покупе и дотичној задрузи са означеном ценом пошаљу, од прилике онако, као што се радило и за изложбу српских женских рукотворина у Новом Саду 1884 г.

Када би се на тај начин скупио повећи број рукотворина, онда би свака задруга могла приредити малу изложбу рукотворина из свога краја. Имућније чланице задруга учиниле би роду глас, када би покуповале те рукотворине, па их поклониле дотичној задрузи, а ова би опет све те рукотворине послала једној задрузи, која би била за то изабрана, и код које би се основао музеј за српске рукотворине.

Задруге и госпође, које би око оснивања овога музеја стекле заслуге, постале би оснивачицама тога музеја, те би и на тај спољни начин овековечиле име своје.

Тим би се музејом поставила клица за оснивање великога народног музеја српских крајева у земљама круне Св. Стевана, какве већ имају и други братски наши словенски народи. Па баш зато, што би тај музеј народних умотворина био само темељ за велики народни музеј, можда би добро било, да сви они, који себи већ дали буду труда, да прикупљају народне рукотворине за музеј, прикупљају уједно и друге предмете, у чему се огледају особине српскога генија, а у првome реду старински портрети, које су израдиле веште кичице старих српских уметника. Тиме бисмо сачували од пропасти многи драгоцен споменик из прошлости наше, а омладина наша имала би прилике, да, гледајући те предмете на окупу, племени укусу свој и челичи родољубље поносом народним, јер ако се за времена не постарамо и те предмете не сачувамо, ми можемо с правом зепсти да ли ће нам се сви ти красни споменици сачувати и одржати? Ову бојазан не диктује мени песимизам, него искуство. У једној српској породици наишла сам у кући негде у закутку на један диван портре који је радио наш славни Даниел. На моје чуђење, откуда да та вештачка работа долази у закутак добила сам одговор, да је то за то,

што јој оквир није нов. Тешко пијетету и уметности, која се по оквиру цени! И Бог зна колико је већ наших знаменитости тако са неразумевања пропало, и колико ће још пропасти, ако за времена не станемо томе на пут?!

Па тако је и са нашим старинским тканинама и везовима. Нашем би музеју, када се оствари, такве старинске тканине и везови били драгоцен дар, јер док би с једне стране те тканине и везови били збирка старинских српских рукотворина и тканина, били би с друге стране својим чисто српским и ничим непоквареним типом, образац за чисто српске тканине и везове садашњости и будућности.

Наша домаћа индустрија се само још у оним крајевима одржала, који нису у живој вези са великим светским саобраћајем, а то су: Стара Србија, Македонија, Албанија, Црна Гора и Херцеговина, али и тамо само у оним местима, која су далеко од пароброда и железница, дакле од светскога друма.

Ту би било благородно поље за рад и српским сликарима, јер би они досадање типове могли фиксирати, и из тих старих српских типова могли створити *ренесансу праве чисте, српске орнаментике*.

Можда неће бити излишно, да додам још једну мисао, када је већ реч о задатку, који би наше задруге на овом пољу вршиле. Можда би оне и могле и хтеле створити *локале*, у које би вредне српске сељанке доносиле своје рукотворине, своје везове и тканине па би се из тих локала, који би тиме били као неке агенције, шириле српске рукотворине на све стране. Тиме би српске задруге биле не само посредници између српских раденица и купаца, него би оне у додиру са српским сељанкама могле вршити *мисију апостола у нашем народном животу*, ако том приликом буду нашим сељанкама живом речју проповедале и делом засведочавале све оно, што иде у корист народном напретку, као што сам у таким приликама саветом и речју и ја пуних 36 година радила, те ми је и тај рад — Богу хвала — успехом био крунисан.

То су моје мисли и мој одговор на драгоцен позив, који ми је поменуто

задруга у виду питања послала. Ја сам одговор написала по најбољем знању, а при томе ми је на руци било моје искуство и моја жарка жеља, да народу своме, увек и у свакој прилици, колико год могу и како год могу, користим.

Ако се племенита задруга слаже с овим мислима у начелу — чему бих се ја од срца радовала — ваћи ће ме увек спремну и готову, да јој својим саветима послужим буде-ли хтела ове моје мисли и у дело да приведе.

Савна Субботића.

ЦРНОГОРКА.

Једног дана јутро освануло
И грануло од истока сунце,
Пуче пушка из планине чарне,
И позове Србе соколове,
Да поскоче гори у хајдуке
И раскину јарам душманина.
Пушку чуо Мирко момче младо,
Па он скочи на ноге лагане,
И он моли своју милу мајку:
„Ој пусти ме моја мила мајко!
„Пусти мене, ако Бога знадеш,
„Да ја узмем своју пушку шару,
„Па да идем гори у хајдуке,
„Да ја браним нашу отаџбину,
„Од Турчина, бесног душманина.“
Кад то чула остарела мајка,
А она му тихо беседила:
„Узми, сине, пушку своју шару,
„Иди, рано, на душмана клетог,
„Па будеш ли јунак на мегдану,
„Или пао или победио,
„Бог нека те, сине, благослови!
„Ал' будеш ли сиња кукавица,
„Проклет био, нигде те не било,
„Бог са неба громом те убио!“

Беч 1897.

Тако мајка сину беседила,
И у гору њега опремила. —
Данак прошо, тавна ноћца дошла,
А кад друго јутро освануло,
Стиже гласак сиротици мајци,
Да су Срби славно победили,
Ал' њен Мирко, њезино јединче,
На бојноме пољу заостао —
И к'о јунак за слободу пао. —
Кад то чула остарела мајка,
Она клече на земљицу црну,
Диже слабе руке у висину,
Па је небу тихо шапутала:
„Хвала теби, мој велики Боже!
„Кад сам срећна ја родила сина,
„Да не умре дома на постељи,
„Већ да падне на бојноме пољу,
„Сред убојне тутњаве и јеке,
„За крет часни и слободу златну!“
Слаба жена тако шапутала,
И пролила сузу низ образа,
Али сузу, ону сузу свету,
Где се жалост са радошћу слила —
Таком сузом за јединцем својим
Црногорка образ оросила!

Миле, гуслар.

Г О В О Р

гђе Милеве Гавриловића, приликом забаве Добротворне Задруге Српкиња Сомборкиња, на Ваведеније 21. новембра 1897. год.

Славна Задруго!

Високопоштоване госпође и госпођице!

Умољена и овлаштена од одбора добротворне задруге ове, да о годишњици њезиној сходним говором поздравим присутне женске чланове и поштоване пријатеље наше задруге — узимам себи слободу умолити вас, да ме за који часак саслушати изволите.

Међу врлинама, које доликују женској страни лепше него драгоцен накит јесте рад. Она, која

хоће да носи с правом име врле жене, мора бити вредна и радина, мора сваки час, сваки дан, цео век провести у непрестаном корисном раду. Брига и рад врсне жене ваља да је у првом реду управљен на неговање и васпитање деце и на мудро и разумно управљање кућом. Сваки озбиљан и користан рад оплемењава и мили живот и сеје задовољство. Једино уживање и разонођење, ма како безазлено било, није битан захтев живота, него је то рад. Рад је основа, на којем се

темеље остале врлине. Рекли смо, да радом треба да је испуњен сваки час, сваки дан живота једне жене, но тим не устајемо против безазлених радости и уживања, којима се тело и душа освежава и воља за рад подиже да не клоне.

Када рад жениних руку доноси благодат, има ли жене, ма била из највиших и најотменијих кругова, која ће и онај рад држати за понижење, који се клони добру и срећи њезине породице или је у интересу сиротиње. Та баш неуморно старање и труд, савесно стражарење над породицом и домом својим служи на дику врсној жени и стиче јој поштовања, куд год ходи, осим што је ове бриге усређавају. Но жена треба да погледа и ван куће своје, ван милог најужег круга, да погледа по народу своме, да разбира за потребе његове, а особито Српкињи у дужност спада да бригу води и о роду свом. Наш народ је у овим крајевима потиснут, његова се реч не чује и не важи у политици. Худе је среће, те није господар ни у рођеној кући својој, у цркви и школи. Са тешког положаја нашег народа, наши мужеви су на великом ограшју, и ако и у којем народу, а оно је у нашем света дужност и нас жена, да не забатаљујући кућу своју, бринемо се и за народ, да имамо срца за невоље његове, те да тако и ту допуњујемо рад наших мужева, јер је много посла а мало раденика. А који рад одговара боље нашем темпераменту и природи као старање за сироте и потребне у нашем народу. То су зарана увиделе наше родољубиве Српкиње, те су још пре двадесет и пет година на више страна удружиле се, засновале женске задруге са првобитном сврхом да потпомажу сиротињу у својој околини. Хвала свести нашег женскиња што имамо данас преко тридесет женских задруга српских, које благотворан рад развијају свака у своме крају. У тридесет и више задруга, има наша сиротиња старатеља свог. Тридесет и више задруга брине се да српска сиротиња не остане гола и боса. У тридесет и више задруга наша је српска сиротиња свога спаситеља и тешиоца. У тридесет и више задруга има помајку српска сирочад, која би без игде икога свога на овом свету пропала. Тридесет и више задруга врше дела милости у нашем народу. Но осим делања на првобитној сврси својој женске задруге приређивале су и приређују сваке године по једну по две забаве и уметничке вечери па тако крепе српску свест и оплемењавају укус и срце. Оне су важан чинилац у друштвеном животу, особито пак

у оним местима, где других културних друштава нема. Још наше женске задруге шире свој рад и на треће поље, на поље народног васпитања а особито се старају око подизања што врснијег женскиња. Ено неке задруге су о својем трошку отвориле српска забавишта те нејач српску спасле од отрова туђе душевне хране. Оне су многу и многу честиту Српкињу потпомогле својим новцем. Многој и многој створиле частан положај у друштву, олакшале судбину, обезбедиле будућност, спасле од искушења, којима је у данашње време женска изложена, те сачувале од клизаве стазе. Женске задруге су зар једној даровитој и ваљаној Српкињи потпором својом омогућиле да свој дар усаврши и развије те да кашње у животу врши културну мисију у народу свом. Женске задруге дакле с успехом решавају женско питање, које је „гореће“ питање наших дана.

О како је света и узвишена задаћа и сврха женских задруга! Како је Богу угодан и по народ благословен и користан рад њихов! Па и ако за сад према скромним средствима скромно подмирују потребе народне, судећи по све већој и већој енергији коју развијају, док стану на чвршће материјалне ноге, док се оствари јединство у раду и солидарност међу појединим задругама, — оне ће у будућности удруженим снагама моћи решавати и замашнија питања, која време ставља на дневни ред а засецају у круг делања задруга женских и тичу се народног добра.

*

И ми у нашем месту од скоро имамо женску задругу. Хвала и слава оним родољубивим Српкињама, које су лане ту идеју покренуле и заузимањем својим је и оствариле, које су увиделе да још није касно да и ми ступимо у коло осталог свеснијег женскиња нашег, те да разбијемо сумњу, као да у нама нема родољубља, нема срца, нема врлине. Баш данас година дана ми смо засновали задругу своју. За прву годину живота свога нисмо се могле показати на делу, јер смо скупљале материјалну основу за свој рад. Од сада настаје време рада, дао би Бог да нам он буде срећан и по народ користан. У овоме тренутку када се навршује пуна година постанку наше задруге, када је дошло време, пошто смо колико смо више могли сабрали средстава, да деламо, да пригрлимо сиротињу српску на груди своје, обраћам се теби наша задруге, теби најмлађој сестри међу посестримама

и другима својим и желим ти, да се покажеш као вредна делачица у винограду народном, да накнадиш што си пропустила, да сустигнеш напредније и старије спрежнице своје, да светлиш радом својим пред Српством и пред страним светом. А то ћеш постићи ако у кући својој

узгајиш слогу и међусобно поверење, које ће нас на окупу одржавати и са висине узвишене и племените задаће своје презреш ситне и личне међусобице. Тако ће ти рад бити Богом благословен, јер „што жена хоће, оно и Бог хоће“.

СЕТИ МЕ СЕ. . .

Када сунце среће љупке
На обзорју жића млада
Обасјало буде тебе,
Пуну вере, пуну надâ; —

И кад труба среће твоје
Гласно свјетом зар одјекне,
Те у срцу раздраганом
Када спомен спомен текне; —

29. IV. 1897.

Кад над јавом прошлих снова
Прошлост милу васкрсаваш,
Кад с надеждом и са вером
Љубав своју освештаваш; —

О ускресу бајних снова,
. . . Што ти некад дух занесе . . .
К'о кроз миље неко мило
Опомен' се, сети ме се! . . .

Радослав.

Д О П И С И.

Сомбор. — О св. Катарини равно година дана се навршила, када се оно 10 одлучних месних Српикиња латише голема посла — оснивања „Добротворне Задруге.“ И сувише смела замисао, којој ни припознати овдашњи пророци не обећаваху успеха; јер је Сомбор место раздора, место рушења. . . где се оснива лист „Сомборски Гласник“, да утамани „Бачванина“; где се оснива „Српско грађ. певачко друштво“, да уништи „Српско певачко друштво“; где се у „Читаоници“ потискују, који ће исто да чине са овима у „Општини“; где на два табора подељених 11.000 Срба у политичној општини узајамно се потиру, служећи иноплеменима за оруђе у борби против браће своје; где. . . али ко ће описати све јаде наше; ко ће да наређа жалосно стање, у коме се налази ово једно од првих оостраних места по броју Срба, а које карактерише равнодушност и немар према свему, што је лепо, племенито и узвишено.

Грозна и чисто невероватна долази нам ова слика потпуне малаксалости, где се изопачила и верска и народна чувства; где се помрачио разум под притиском неродољубива схватања, те где је у изгледу, да ће скорим морати наступити морална и коначна материјална пропаст, а што је најстрашније не због спољашњих, колико због унутрашњих узрока по оној: „Пропаст твоја од тебе Израиљу“.

Колико јада и чемера у мало речи, колико

страхота, од којих и она најнезнатнија би била големе штете нанети и народу у много срећнијим, а камо ли нашем, који се у овако тешким приликама налази!

И пошаље Бог духа мира, духа разума и блакости и прегнуше 10 родољубивих, пожртвовања пуних госпођа — Српикиња матера, незаражених људским слабостима мужева својих и латише се голема посла, латише се оснивања „Добротворне Задруге Српикиња Сомборкиња“, не осврћући се на подсмевања неверних и на малодушност слабих. . . И Бог им награди родољубиво и честито прегаоштво њихово, благословивши им рад, те се — о чуда — у Сомбору, пређеописаноме, основа задруга — удружење наших узданица и залог лепших дана и будућности јаднога Српства овомеснога. . . Бог им наплатио труде њихове, а међу нама благодарнима нека им је вечна успомена!

Ох, да красоте, када их видиш на 180 чланица, како се раме уз раме саветују и договарају о начину, да што више суза утру; да што више њима ојађенима и уцвељеним удовицама мелема нађу, те превију ране немаштином и омогуће маленој сиротици, да школу похађа, како не би остала слепа поред очију; да омогуће напредак оној, која за вишом науком тежи, држећи се непрестано онога: гладнога нарани, жеднога напој, нагога одени. . . и осталих, делима милости телесне названих, моралних цр-

тица — врлина... Посветиле им се дарезљиве деснице!

Као да нам и сунце топлије зраке шаље, и као да се од установљења задруге шири оно малено плаветнило на црним облацима натмуреном небу учмалога нам живота; као да се гаси ватруштина раздора, мржње, зависти и пакости, уступајући места тихом пламену узајамне љубави, стрпеливости и свошљивости; пламену, који себи привлачи све, што је одабрано, што је вољно, да принесе малену жртву на олтар, подигнут у славу Божју, а у корист немоћних и слабих, али нама равних створова — деце заједничкога нам Оца небеснога; на олтар, којега високо држи племенито одушевљење, узорно прегаштво у једно коло сакупљених 180 свесних и родољубивих матера — Српкиња, зар хотећи својим мужевима лепим и подражавања достојним примером послужити, посведочавајући истинитост оне мудре изреке: „Докле слога ствара, неслога обара“!

Тек година дава, како постоји ова задруга, па ипак много, врло много је учинила. Већ само то, што је скупила у једну кошницу толико вредних челица — Српкиња, па је похвале достојан и обилато крунисан рад јој. Јер шта све то значи овде код нас, моћи ће достојно оценити само онај, коме су познате жалосне прилике, у којима чами овдашње Српство већ од толико година, притиснуто неком неразумљивом апатијом као моријом, која нам не да ни певати, ни плакати. Цркве нам празне; читаоница празна; певачка друштва занемела; омладина се повукла, као да је нема; све те то подсећа на пустиш после каквог ратног похода, где се на месту некадашњих цветних ливада и становница богатих села распростире недогледна пустиња, самртна тишина ох, да обилна поља за рад нашој вредној и подузетној задрузи; ох, да голема мртвила, које очекује од задруге, да у њ' живота улије.

Да ли ће јој поћи за руком, да ли ће истрајати, или ће малаксати? Не дао Бог, да се ово последње збуди!

Тек једна година, година прибирања и стицања искуства и средства; година зебње и страховања; година тихога рада; година, која ево како карактерише „Добротворну Задругу Српкиња Сомборкиња“ у моралном и материјалном погледу:

Одборнице званично су посетиле прошлогодишње испите месних срп. женских школа, изра-

жавајући своје мњење са погледом на ж. ручни рад. На месним иноплеменим јубиларним и другим забавама задруга је такођер званично заступана. Приређене су три забаве (један мајалес), које су нам осветлале образ пред месном иноплеменом публиком, укусно изабраним и родољубивим песмама и дилетантском представом, улевајући одушевљења у мештане према српској игри, песми и глуми. Укуцан је клин уз пристојан дар на „Вијенчеву“ заставу при освећењу јој у Брчком. Купљено је одело једноме сиромашку, који због лошега одела није могао посећивати српско забавиште. Једној удовици подарено је 30 фор., да сиротица изучи кројење женска одела. Одређено је 30 фор., ради олакшања опреме једне честите, сиромашне Српкиње удаваче. Опуномоћен је одбор, да у току године потроши 100 фор. на куповање прибора за ж. ручни рад и т. д. у месним ж. школама а по предлогу ужих одбора од 3 лица, који су одређени, да месечно посећују ж. школе, те се разаберу код дотичне учитељице ж. ручног рада за неопходно потребне приборе. Подарена је месечна припомоћ од 5 фор. трима приправницама и двома ученицама в. дев. школе — свекћерима сиротих удовица; 30 фор. поделиће се у име награде међу највренијим ученицама ж. школа са погледом на женски ручни рад, као од милоште и ради ободрјења и племените утакмице. Њих седам удовица — седам кукавица са по неколико несастаране деце добише по 10 фор. припомоћи, да им се ма с једном капи умали море суза, утоли јад и чемер бар за време благих дана рођења Спаса и љутих зимњих месеца а њих троје добише по 5 фор. зар да једна леба купи оцу своме осамдесетогодишњему, слепоме и немоћном старцу; други да набави мелема од болести непребољиве жени својој на самрти, миломе и верноме другу преко цела дуга века — низа патње и невоље . . . ох, где је толико спомињано благо Крезово, па да и с њим не испуним јаз сиромаштва и с њим скопчане беде и невоље!

И све је ово подмирено из прихода сакупљених од чланарине чланица оснивачица, редовних и потпомажућих; досада једине добротворке Катарине Вујићке (улог 50 фор.) врсне председнице задруге и поклона (100 фор.) Његове Светости патријарха српскога Георгија Бранковића првога и за сада јединога почаснога члана ове задруге добротворне; из прихода прећемевутих забава, а уз остављање правилима

одређене $\frac{1}{3}$ за резервни фонд и уз потребну штедњу бар за ову прву годину по оној народној: „Чувај беле паре за црне дане!“ Кад овоме још додамо, да нам се задруга обогатила и једном закладом од 100 фор., коју је установила благородна а уцељена мати Меланија Вукићевићка за успомену своје прерано преминуле ћерке, негда најдивнијега пупољка у венцу овдашњих не само српских него и иноплемених девојака — онда смо уједно и исцрпели све изворе, којима задруга располаже, што и ако је мало, али је благословено, јер од срца долази.

У току године одржано је 12 одборских седница, које су махом добро посећиване. Грешили би, када не би у хатар истине признали, да је једина гђа Милева Гавриловићка у свих 12 седница присуствовала, често пута вршећи и дужности перовође. Остале такођер похвале достојну тачност показаше, но ипак једанпут, двапут... како која, изостале су, које због смртних случајева и других невоља, који узрок ван њихова домашаја лежи, а од чега, дај Боже, да у будуће сачуване буду.

Скупштинских седница било је свега 5, од којих је најважнија она свечана, када се у св. Бурђевском храму у присуству многих чланица чинио помен преминулим трима чланицама, а по томе је у месној општинској дворани држала уз велику пажњу присутних своје красно предавање одборница гђа Милева Гавриловићка.

Ево, високопоштоване читатељке цењенога „Женскога Света,“ слике тешких околности и прилика, у којима се зачала „Добротворна Задруга Српкиња Сомборкиња“ и у којима — млађана — ваља да ради у смислу својих правила племените сврхе.

Дај Боже, да истраје у овоме мучном послу, одушевљавајући се већ и досада показаним успесима а на радост целокупнога меснога родољубивога Српства.

*Доброобавештени
велики поштовалац задруге.*

Т. Бечеј, 8. јануара 1898. У низ угледних беседа, приређиваних ревношћу Т. Бечејске Задруге Српкиња, долази и најновија, приређена лицем на нову годину, која се лепим извађањем програма истиче над осталима, и која ће најпријатније сећање оставити како приређивачицама, тако и свима присутнима.

Први део забаве отпочео је, као и до селе, говором. Млади родољуб, г. др. Љубомир Павловић, изговорио је уз пажљиво саслушање подужи

говор, зачињен српским осећајима, задахнут снажним полетом. Да је проницаво око дичног Змај-песника могло посматрати ову честиту Србадију после тог одушевљеног збора, нашао би одиста „по сто срца у грудима једним!...“

Гђца Зорка Рајковићева из Брањева, мезимица своје обитељи, беше и љубимица свеколике публике. Гђца нам је одсвирала на гласовиру леп комад: „Багдадски калифа“ таком складношћу и тачношћу, да је сваки морао похвалити ону сигурност у извађању, код тако младог девојчета. По изазивању гђца нам одсвира „сва-товац“ који је све развеселио и одушевио!... Ко ли може противстати неописаној милини, кад ти затрептане жице на виолини, у вештој руци, освоје душу и пренесу у чаролијско царство звукова?... Г. Влада Боберић, свршени богослов, заиста нас је задужио својом уметничком свирком, извађајући на виолини од Goltermann-a: а) Les adieux, б) Le révé. — Држим да ћемо му своју захвалност најбоље изразити. ако је удружимо са жељом, да нам у више маха пружи прилике тако пријатном уживању!...

Као што се овога вечера наслађивасмо у области музике, тако исто имадосмо особито задовољство слушајући дивну песму из јаснога грла девојачког. Гђца Драга Станивуковић, учитељица у Срп. Кларији, отпевала нам је као гошћа омиљени Бравков „Укор“ гласом, који се ретко чује. Под утиском тога милопоја, и заборавив на себе, предаш се нежној струји, којом те понесе њезина песма таласана оним моћним гласом!...

Много су утецале на раздраганост публике и дивне песме, које је отпевала врањевачка певачка дружина, и то овим редом: 1. Шевина песма, Мендлсон. 2. Руџи, О. Туне. 3. Из моје домовине II. руковет од Ст. Мокрањца.

Бог или је створио песму ради Србина, или Србина ради песме. Како било, тек Србин и песма су нераздвојни!... Г. Мита Васић срп. нар. учитељ у Брањеви, уложио је много труда док је свој кор усавршио до тако прецизног певања, али је тај труд имао и лепа успеха. На одушевљено захтевање слушалаца, свака се песма морала поновити. Срдачна хвала и признање г. Васићу!...

Освежени пријатним утисцима, с изразима топле захвалности ступамо пред нашу уважену председницу, поштовану гђу Мару др. Богдана Давидовића, која нам је својом заузимљивошћу приуговорила овако пријатно вече. Желимо јој,

да тако вољна и истрајна и у будуће дела на унапређењу ове задруге, а на сваком кораку пратиће је љубав и сагласност одборница и чланица. Желимо да под њезиним начелништвом

проведемо још много овако пријатних вечери, које ће нам бити као праве светиљке у магли суморних брига и свакидашње борбе!...

Златица.

РАДЊА ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

Нови Сад.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју редовну одборску седницу 2. (14.) јануара 1898. год. под председништвом своје начеонице гђе Јулке Радовановићке, у којој је с благодарношћу узет на знање извештај начелнице, да је предстојник месног стрељачког друштва г. Јосиф Гајгер у име истог друштва подарио задрузи нашој за њене цељи 40 фор. авр. Узет је на знање и извештај, да су Ана и Ката Боројевића из Петриће послале писмену захвалу на послатом им дару од 3 фор. У истој седници поднешен је извештај прегледачког одбора, којим јавља, да је прегледао књиге и рачуне задружне за прошлу 1897. и да је нашао све у свом

реду. Истом приликом извештава, да је имање друштвено у прошлој години порасло са 886 фор. 87 н., те по томе је стање друштвено на крају 1897. г. овако: Готовина: 263 фор. 07 н., улога: 6290 ф. 85 нов. и кућа у вредности од 14000 ф. свега: 20453 ф. 92 н. У овој седници је утврђен и прорачун за 1898. г., који ће се поднети редовној главној скупштини на одобрење. По истом било би примање: 2750 фор. а издавање толико исто, пошто се у смислу правила друштвених $\frac{1}{3}$ са 650 фор. од редовног прихода унесе на приплод.

Скупштина је заказана за недељу 18. (30.) јануара 1898. г у 2 сата после подне у дворани срп. више дев. школе.

БЕЛЕШКЕ.

ПРОСВЕТА.

Нове државне школе. Кр. уг. министар просвете и црквених дела подиже ове године о државном трошку у разним крајевима државе 21 основну школу и 6 грађанских школа.

Женске гимназије. Од како је кр. уг. министар просвете и црквених дела дозволио, да се и женске примају на свеучишту, постала је потреба за гимназије женске. Како држава не може, за сад, да подиже оваке заводе, то је вољан кр. уг. министар просвете да приватна друштва и лица субвенцијонише (потпомаже), који би били вољни да оснивају жен. гимназије. У то име позвао је министар „Прву женску просветну задругу у Будимпешти,“ да отвори таку гимназију, а он ће из државних средстава подићи здање за ту цел. Овако раде народи, који су ради напретку.

страцијама на фином папиру и на целом табаку велике осмине и вреди годишње 1 ф. 50 нов. Овакав лист излази тамо и на мађарском, словачком, рупњачком, романском и немачком језику Претплата се шаље поштанском упутницом овако: „А „Nyiva“ kiadóhivatalának, Budapest, (IV. Egyetem utca 4.). Овај је лист намењен ратарском сталежу и њега, по свој прилици, потпомаже земаљска влада, да тим путем унесе у тај сталеж здраву и корисну поуку. Први број донео је неколико поучних чланака и бележака за ратаре. Донео је и неке новости из нашег и другог света. Према том изгледа, да ће лист бити добар, и да би га ваљало нашем свету препоручити.

„Škola“ тако се зове лист, који издаје у Карловцу вредни г. Стјепан Широла једанпут месечно на целом табаку велике осмине. Лист је намењен учитељству и пријатељима школства и доноси и ликове знатних наших и страних педагога. Лист излази већ IX. година и донео је у 1. броју од о. г. лик заслужне учитељице

ПОУКА, КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ.

„Nyiva,“ ратарски недељни лист, излази под уредништвом Чика Стеве у Будапешти с илу-

више жен. школе у Загребу. Лист вреди 2 фор. а за стране земље 30 нов. више Приправици добијају лист у пола цене. Претплата се шаље уредништву у Карловац (Хрватска) Ми га препоручујемо и нашим поштованим читаоцима.

„Голуб,“ лист за српску младеж навршио је 20. годину свог опстанка с 1. бројем од ове г. Он излази у Сомбору; издаје га књижара Миливоја Каракашевића, а уређује г. Јован Благојевић учитељ сомборске срп. више девој. школе. Доноси лепе и поучне чланке, песмице и белешке за нашу децу и излазиће у овој години двапут месечно с илустрацијама, а неће више вредити од 1 фор. а. вр. Вересије нема. Претплата се шаље на издавача Миливоја Каракашевића (Zombor) у напред за целу годину. Ми препоручујемо родитељима нашим овај лист за децу; то ће бити лепши дар, него лутке, играчке или слаткиши.

„Ручни рад,“ лист за мушки и женски ручни рад у српској школи издаје и уређује Јов. С. Јовановић учитељ, цена је за целу годину један динар а за стране земље 2 франка. Излазиће месечно једанпут Ово је новина у нас, а напреднији су народи одавна већ усвојили ту идеју, да се у основ. школама уз науку и рад телесни уведе, за које се овај лист заузима Пријатељи те ствари ваља да набаве овај лист, не толико зарад олакшања његова, него ради обавештаја у тој струци, па да могу расуђивати о том и они; а цена је тако малена, да и најсиромашнији може жртвовати толико.

„Архив“ за философију, педагогију и друштвене науке, почеће излазити ове године у свескама од 8—10 штампаних табака, а свака три месеца по једна свеска. Уређиваће га професори Др. Миливој Јовановић и Др. Стев. М. Окановић у Београду. Цена годишња биће 8 динара, а од поједине свеске 2 динара.

Вртарски весник семенарнице, цветарнице и вртарнице Војина Јовановића у Нов. Саду. изишао је као пролетни број у VIII. години Он се разашаће бесплатно заинтересованима. Лист је илустрован и садржи ценовник разног семена, цвећа, воћа, поврћа и т. д. Ова солидна радња може се препоручити нашим економима.

„Раднички Гласник“, тако ће се звати месечни лист, који ће од 15. фебруара о. г. почети излазити у Ст. Бечеју, по свој прилици под уредништвом г. Тривуна Црнића, на кога ваља слати и рукописе и претплату. Цена је листу за Аустро Угарску 1 ф. 20 н. а за стране земље 1 ф. 50 н. или 3 динара. Вели, да ће ста-

јати ван партија и да ће заступати просветне, а поглавито радничке интересе.

„Садашњост,“ недељни лист у В. Кикинди, који је излазио четрнаест година под уредништвом Милана Петровића-Туторовог, променуо је власништво и уредништво те од ове године биће му власник и уредник Др. Иван Веселиновић. Променуо је и облик, те ће излазити на табаку с једним савијутком. Неће, као ни досад, припадати ни једној нашој странци, него ће заступати само Српство и његове интересе.

„Матица Српска“ издала је из задужбине Петра Коњ вића 74. свеску под насловом: „Приповетке за децу“ од Видемана, превео Ђорђе Глибонски. III. Цена 10 нов.

Путописне црте из Русије написао Др. Ђ. Дера; прештампано из „Новог Времена“, цена 20 н. Гдин Др. Дера је познат нашем свету са оних лепих описа Италије, па и ова књижица је у том истом духу писана а износи нам земље и народе сродне браће Руса, те је тим за нас занимљивија. Ми препоручујемо ову књижицу нашем интелегентнијем свету.

„Беле ноћи,“ тако се зове приповетка, коју је превео наш сарадник и учитељ земунски г. Богдан Ж. Ђурђев с руског језика од Т. М. Достојевског. Ово је један од најславнијих руских писаца, те нам његово име, а и вешто перо преводиоца јамчи, да ће приповетка бити погодна и добра. Изнеће 4—5 штампаних табака, а коштаће само 30 нов. Књига је ушла у штампу и преводилац позива на претплату, коју ваља њему слати у Земун, а он ће ју о свом трошку разаслати претплатницима.

Зашто се у нас назаренство шири и како би то могли спречити. Под тим насловом издаје познати писац те врсте Владимир Димитријевић књигу, коју је наградила „Матица Српска“ са 150 фор. а. вр Књига ће изнети 14—15 штамп. табака веће осмине, а коштаће у претплати 1 фор. а доцније 1 фор 50 н. Штампаче се у књизи имена скупљача и претплатника а новац се има слати њему у Budapest, Zöldfa-utca 29.

Мали приповједач. Збирка прича за децу из инглеских писаца превео Никола Т. Ђурић учитељ. Друго поправљено издање. У комисионалној наклади књижаре Вилима Лорши-а у Броду на С. 1898. Штампарија Хинка Шулмана на С. Цена 40 нов. Прво издање било је штампано у 4000 примерака и растурено је за неколико месеци, те је приређено ово друго издање, које је ових

дана изишло. Већ та околност што је тако брзо приређено друго издање ове књижице показује у довољној мери њену вредност.

— Изашао је 1. број „Босанске Виле“ са овим садржајем: Пјесме: Српска Вила, од Абдулах-Заде-а; Пјесме моје, од С. А. Карабеговића. — Приповијетке: Наметљивац, од Ј. М. Веселиновића;

Промјена у судбини, од Ђ. Поповића. — Поука: Гђица Софија Петровна-Мертваго (са сликом); Старина Новак, од В. В. Вукасовића; Неће воћке да рађају, од дра Ђ. Радића — Српске народне умотворине: Крштење Руса, из збирке Н. Т. К. Човјечија себичност и Божја казан, од Ђорђа П. Радића. — Листак.

ЛИСТАК.

НА БАДЊИ ДАН.

Божић, божић, божић! Која је то радост за велико и мало. —

Сва се кућа разлива од наших веселих ус-клика, не знамо шта прије да почнемо, шта прије да погледамо, једно друго задиркујемо, само да нам што прије дан прође и вече дође.

Но једва да се и мрак спуштати поче, и звјездице указивати.

Да дивне слике, наша мама стоји пред нама ко богиња чисте и праве љубави, весела лица, погледа пуна израза са блаженим осмејком на уснама, њезине руке пружају нам живо сваких лијепих играчака, а ми примамо са неисказаном дјетињском радошћу, погледајућ једно на друго, и мотрећ, шта ко добива, та то је за нас нај-лепши дан у години, сви се ми радујемо том том значајном дану, та то је бадњи дан! којему се свако радује, и сиромаш као и богаташ, старо, као и младо.

Тата наш стоји ко скамењен, па нас само посматра, и његово лице имало је неки необичан свечани израз. Његова поштена и чиста душа, огледа му се на његовом лепом и здравом лицу, изгледа, ко да у себи молитву Богу шаље благодарех на оваком благослову и срећи, с којом га је милостиви Бог обдарио, мир, љубав, дје-чица здрава и весела, то је највећи Божји дар, рече једном тихо.

Прекрасна Божићна ноћ, звјезде су весело трептале, а ми сваки час трчкарали на двор да видимо ко звони? Ту је било дјеце, који су до-лазили пјевати, одраслих, који су честитали, стари неки слијепи са својим другом и хармо-ником, музиканти, које смо и у кућу пустили, да нам коју веселу одевирају, а ми смо весело скакали Бадњаци су пуцкарали и од себе вар-нице ко поздраве слали звјездицама.

Све је нас неизмјерно веселило, али ипак за нас највећу вредност имале су оне играчке, које нам је наша мама подјелила.

Моје сестрице пригрлиле своје пупице па их милују и љубе, ја као најстирија и ко бајаги најпаветнија држала сам се мало свога достојан-ства, али у мени је ипак живо крв јурила кроз жиле, очи су ми од радости сијале, а мој мали брат, он није више ни зашто марио, већ пригр-лио свога коња, игнорирајућ' све остало и с њиме се забављао

Од једном рече мама, ено дјецо опет неко звони, ја, као муња истрчим, а још брже се вра-тим и повичем: „Мама, пред врати је једна убога са дјететом, оћу л' јој однети што год“, „немој ти“, одговори мама, и узме нешто у руку и изиђе да сиротој удјели. Али не прође неко-лико минута, мама се врати, а за њом убога жена ступи унутра, назвавши добар вече, али тако тужно и скрушено, да смо ми сви зачу-ђено погледали на њу и на дјете, које је она сирота једва на рукама држала, њено тјело се тресло, њен глас је дрктао, кад је добро вече назвала, дјете, румених обрашчића, живахна по-гледа, поче на вас глас весело клицати, и од јадне жене се отимати; она сирота са неком бојазни спусти дјетенце на земљу а дјете ко изван себе, није знало од весеља чему, и кому прије да се обрне, све га је занело, час је погледало на нас, час на играчке мојих се-стара, час на оне мога брата, час на трпезу пуну свега, а на своју сироту матер и забора-вило бјеше. Ми смо сви ко скамењени стајали и гледали то од весеља и радости усхићено не-познато дјете, и таман наша мама хтједе да проговори а сирота жена се трже, ко да дође к себи, бризне у плач, пригрли ко лавица своје дјете и хтједе отићи, но моја мати је задржи, и понуди да сједне, што она и учини сва скрушена.

Мама узме дјете за руку и обдари га играч-кама и слаткишима а дјете је све радосно при-мило и весело притрчи својој матери да јој укаже.

Жена га њежно притисне на груди, пољуби, и кроз плач рече: Благословен да је ови дом, и сви који у њему живе; ови радост мога дјетета, побуди у мени радост, али само за тренут, чим прекорачим овај сретни праг, у којем је благослов Божији, враћа се опет моја несрећа и моје патње.

Ми смо је зачуђено погледали, а наша мама повуди јој њежно, да се заложи мало, а дјете да пусти да се игра са мојим сестрама. Ја сам љубопитљиво посматрала сироту жену, и осјећала неко сажалење, тако, да сам и на моје играчке заборавила.

Мама јој метне јестива пред њу, и упита је благо, а у чему се, бједна жено, састоји та ваша несрећа?

Сирота жена убрише сузе, уздахне тешко, скине мараму с главе, погледа нас тужно и рече: ја сам врло несретна!

Нас је изненадило њезино лијепо и младо лице, које је и интеллигентност показивало

Али ако вам не ћу радост покварити, испричаћу вам, шта ме је навело да данас на овако свечани дан са мојим дјететом заиђем просити.

Моји родитељи су је са сажалењем посматрали и познали, да јој је душа јако потрешена, и да је већ пуно претрпила, али је замоле, ако јој није тешко, да им исприча своје јаде, и она поче:

Моја је мати била удовица, живила је од пензије, мене је лијепо васпитала, и у мени уживала.

Ја се заљубим у једног младог чиновника, с којим сам мислила најсретнијом бити, а и моја мати радо ме је њему дала, уздајућ' се, да ће ме љубити, и добар ми бити, као што је се и показивао. И заиста, прву годину бејасмо сретни и задовољни.

После године дана умре моја добра мати.

Након мало времена постанем и ја матером, сад сам тек праву срећу осјетила, моја кућа, мој муж, моје дјетенце, то је за мене цео свјет био, али код мога мужа беше све обратно. Он је почео све више од куће изостајати, мене и дјете све више пренебрегавати, и суров, па и немаран према мени бивати. Мене је то горко пекло и срећу ми потамнило. Ја сам све покушавала да га само задобијем, и љубав за своју кућу и фамилију улијем, али то је њему све досадно било. Ја нисам могла да си растумачим то његово понашање; примјетила сам, да се јако промјенио, али нисам могла, нисам смјела да сумњам, оно, што сам једног дана морала слушати и вјеровати. Како је то ужасно кад

жена мора да чује да јој је муж посто неврјеран, нисам могла вјеровати да и у моме мужу, има та искра покварености, која је одвећ рано избила, и то, у најлепшим данима моје среће.

Шта сам знала чинити? Молила сам, преклињала сам, да се окани те заблуде за љубав свога дјетета, свога првенчета, али све бадава, ни сузе преклињања нису помогле, он је бивао све гори.

Ја тад, на моју још већу несрећу, огорчена, почнем му претити, да ћу му се светити истим делима.

Ох, Боже драги, није марио, ни за то, можда би и желио, да и ја заборавим на себе и да се подам страсти и струји поквареног друштва.

При тим речима дубоко уздане, пригне главу и почне болно даље.

Још нисам изгубила сву наду, још сам се надала, да ћу га повратити кући, а за то сам чекала овај благ дан, мислила сам да ће ми он повратити мир и срећу моје куће и мога дјетета.

Ево дође и тај једва ишчекивани дан. Са зебњом у срцу и дјететом на крилу чекала сам и чекала и једва зачујем кораке, врата се отворе, и он ступи унутра не назвавши ни добар вече и не удостојивши нас ни једним погледом, само поче горе доле ходати. Ја му тад приступим у страху са дјететом, које је у њега мило гледало и весело ишчекивало какву благу реч, па му речем: „У име овог невиног и нејаког дјетета, и данашњег благ-дана, буди човек, отреси са себе тај занос, па остани код куће да поделимо, што нам је Бог дао. Знашли, море шта је данас? данас је „Бадњи дан“. —

Он се трже, намргоди још више, одгурне мене и дјете, и — оде — оде, да се више не врати.

Ту сирота застаде и почне јецати, настаде тишина, моји родитељи, на које сам са страхом погледала, брисали су сузе и тужно погледали на ту несретну жену, која је сагла главу и утишавала своју душевну борбу.

Мали дечко је пак весело клицао, а ни сањао није, како му се мати мучи најтежим душевним мукама, он весело пристао у игру са мојим сестрама.

Нико се није усудио да прекине ћутање те сироте жене док од једном она подиже поносито главу и рече свечано и одважно: „Не, нећу га више молити, мучићу се, радићу и молићу се

Богу, да ми даде снаге и здравља да могу заслужити са ово моје десет прстију, шта ми треба, па ћу хранити себе и ово одбачено и несретно дјете“.

Затим устаде и рече:

„Ах, опростите, што сам вас на оваки благдан ожалостила, али моја несрећа ми је одузела снагу и нисам била у стању, да за ове празнике што зарадим те сам се бојала, да згрешим и да пустим, да ми дјете код мене живе умре од глади. За то сам и понос и стид згазила и пошла од куће до куће, с уверењем, да ће свак на овако благдан удјелити сирوماку, не питајући ко је ни шта је?“

Опростите, и допустите, добра чељади, да се удалим са мојим дјететом, да се у самоћи помолим Богу и починем, јер је ово и сувише за моју изнемоглу душу и ослабљено тјело —

Наша мати попуни јој кошић, и понуди, да јој момак однесе и да је одпрати, но она то одби, благодарећи и благосиљајући нас, па оде са својим дјететом, које се једва дало отргнути од игре.

Кад је сиротица отишла, отац је још замишљено ћутећи сједио, док мати не прекиде ћутање. Приђе оцу пољуби га, и рече: „тешко свакој жени покрај така мужа, који своје страсти не зна да савлада“, и тад пољуби нас свередом и рече свечано: „Дјецо моја, будите паметни, јер док човеком памет влада, неће ни поштење изгубити“.

Ми онда још нисмо знали, шта те речи значе.

Године су брзо текле као што и речица својим коритом брзо тече, и не примећујући колико миља на дан превали. Тако и ми ни примјетили нисмо како нам је наше лјепо дјетињство прохујало. Нестало је дјетињства, али није младости. Милина је било видети наше сестрице како су се ужурбале; њихови румени обрашчићи, а уз то бјели огрњачићи, тако су красно хармонирани, очи севају а ручице работају све се то на брзу руку справља, па није ни шала, они се својој браћи радују, та давно се нисмо видели, и ми ево постадосмо удаваче а они младићи, али се тако исто радујемо божићу као што смо се радовали и кад смо деца били.

Наша браћа измолише од оца и маме, да смеју за бадњи дан позвати неколико својих колега и они им врло радо допустили, говорећи: „Зашто не дјецо, ви и треба да сте весели, да пјевате и свирате, то је младим створовима и потреба, пјесма и свирка узвишава духове“.

Међу младим људима, беше један, који је својим скромним понашањем, својом разборитишћу привукао пажњу мојих родитеља, а особито матере.

Он је с нама пјевао и веселио се, али се видело, да му притискује душу нека тајна.

Мама се упусти с њим у разговор и видело јој се на лицу да јој се допада младић. И она ће рећи на послетку:

„Мени се чини, да ја познајем Вашу матер. —

Сећате ли се, милостива једног бадњег дана пре 20 година са једном женом и дететом рећи ће младић. Дакле нисам се ипак преварила рећи ће мати, па молим Вас, приповедите ми, шта је с Вашом матером а шта с оцем јер ме занима јако онај приказ. —

Он невесело спусти главу и рече тихо: „Кад желите, ево ја сам ово несретно дјете, моја мати живи са мном, она ме врло воли, а ја њу још више. Одхранила ме је својим трудом, а мој отац — остао — нечовек.“

Он је у својој заблуди живио неколико година, без да је моју сироту матер подпомагао. Тек кад је био премјештен из мјеста, почне слати матери мјесечно неку потпору, но моја добра и племенита мати није престала радити, она је и даље заслуживала, шијући туђе и мене школовала. Кад сам одрастао и почео размишљати, усудим се једном упитати матер: а зашто се ти мати тако мучиш и понижаваш а не трошиш оно што он шаље (отац нисам смео никад да пред њом изустим) то би нама за храну доста било и пружим јој новце, које сам баш био донео с поште; она нагло узме новце преброји и спреми а мене жалосно, ко с неким пребацавањем погледа и рече: каква ти је то мисао и реч, да се човек „понижава“ радом. Поштен рад, мој синко, човека не понижава. Док сам здрава, и могу радити, дотле нећу ни једног новчића од овог дирнути: овај новац, моје дјете, мени је мрзак и само једна помисао навела ме је да примам ову милост да тебе с њим учиним човеком.

Мене је то јако дирнуло и ја сам јој пао око врата, изљубио је и молио да ми опрости ако сам ју увредио. И заиста, Бог је милостив према нама. Ја сам постао ето човеком, те могу сад и моју матер испомоћи. Ја ју поштујем и љубим, пазим је ко зеницу ока; и за то молим, да ме пустите, да одем кући, да ми није мати сама, јер ће јој тешко бити да проведе сама бадњи дан. Истина да ме је она иста

послала речма: ајде дјете моје иди, даи ти видиш праву сласт једне сретне фамилије.

Ја сам и одвише одоцнио, опрестите, па се овда удали.

Ми смо се још дуго веселили, јер ко зна рече мати хоћемо ли се овако лијепо састати на други бадњи дан!

О другом бадњем дну, били смо код мојих родитеља сви скупа, ја и мој Радивој, па и његова добра мати, те проведосмо као једна породица још лепше и величанственије, и отпојасмо у то име више пута „многаја љета“!

Дубровник, 1897. год.

Милова.

КОВЧЕЖИЋ.

Г Л А С Н И К

Дар цркви. Гђа *Олга С. Јовановиќа* из Будапеште и њена заова гђа *Данка Јовановиќа* из Вел. Кикинде поклониле су пештанској цркви св. Георгија, једну дивну плаштаницу за Христов гроб, богато извезену златом. Пештанска цркв. општина изјавила им је топлу захвалу на том лепом дару.

Из цркве. „С. Сион“ јавља, да *Мис Ханцуг*, учена американка преводи службу наше св. православне цркве на свој матерњи енглески језик, а то може приближити па и спојити англиканску и нашу православну цркву, које су и по себи врло сродне. Жена је прва објавила васкрсење Христово, жена може и повратити оцепљење цркве у крило првобитне цркве Христове.

Прослава. *Јосип Штисешић* кр. школски надзорник за Крајину прославио је 4. дец. 1897 г. 40-годишњицу свог школског живота и рада. Овај је човек почео од обичног учитеља своју каријеру, те је својим трудом, радом и лепим понашањем стекао једно од најугледнијих места на школском пољу. Слава му, живео!

Светосавска прослава у Новом Саду. Ретко је које српско место с ове стране, које је кадро у тој мери и с толиком славом одати почаст сени првог српског учитеља и просветитеља, као што то бива овде у Нов. Саду, јер ту су многе срп. осн. нар. школе, ту гимназија, ту виша девојачка школа, ту „Матица Српска“, ту епископска столица, који се тога дана удруже и славу увеличају. Водство узима у томе гимназија и Матица, те се на та два огњишта испуља не само Српство из места, него и из далеких крајева наших, да се загреје ту српским и правослачним осећајем, те да не клоне у овим тешким данима нашим. Ова година била је нешто свечанија, него иначе, јер је ове године славила срп. гимназија своју 25. беседу, које су се свагда истицале у прве редове наших забава, а ова је

крунисала досадање. За тај леп успех има највише заслуга вредни и родољубиви професор *Јов. Грчић*, који је приредио до 20 ових беседа од како је на овој школи, а отпочео их је пок. професор *Александар В. Поповић*. За оволике заслуге подарили су ученици г. Грчићу у знак признања свога и захвале леп сребрн венац, који му је пружио дирљивим речма заслужни управитељ те гимназије г. *Васа Пушибрк*. Приход овогодишње беседе намењен је фонду за зидање зграде гимназијске и како смо извештени, донела је преко 3000 фор. чистог сувишка.

И Матица је по уобичајеном реду и ове године приредила у славу св. Саве свечану седницу, у којој је лепим и одабраним изразима професор карловачке гимназије г. *Ђорђе Магарашевић* изнео верну слику српског културног покрета 1847. године и тим одао славу 50 годишњице нове културне епохе српској књижи и песми. За свој исцрпни и лепи говор пожњео је говорник опште честитке и хвале.

Саскиње. Једна депутација Саскиња из Ердеља тражила је дозволу да изађе пред краља *Фрању Јосифа I.* да му поднесе жалбу, што угарска влада хоће да помаћарује имена места у Угарској и хтела је молити, да краљ обустави потпис свој на такав закон, који је већ донешен у угарском сабору; али краљ није примио ово изасланство, те су се вратиле те госпође кућама својим, а народ их је великим и свечаним дочеком предусрео. И неколицина наших Српкиња из Нов. Сада и околине поздравили су брзојавно ову депутацију, на чему се иста топло захвалила.

Св. савсне забаве. *Срп. акад. друштво „Зора“* у Бечу, приредило је беседу с игранком а у спомен пок. *Саве Бјелановића*. — *Српска виша девојачка школа у Панчеву* приредила је беседу с игранком. У беседи су две шаљиве дечје представе, које је прерадила по Штајнеру вредна учитељица те школе гђа *Даница Чакловиќа*. Прва носи наслов „Кад мачка није код куће.“

2. „Последица једне лажи“ у корист сиротих ученица и фонда. — *Доброшворна задруга Српкиња у Сомбору* приредила је забаву са дилетанском представом, декламацијом и свирком у корист своје благајне. — *Великошколска омладина у Београду* приредила је велику игранку, у корист фонда за потпомагање сиромашних великошколаца. — *Српско певачко друштво „Слога“ у Дубровнику* у славу просветитеља. — *Срби Власаничани* у корист фонда своје школе. — *Српска женска доброшворна задруга у Осеку* у добротворне сврхе

Забаве. *Српска виша девој. школа у Нов. Саду* приређује беседу с игранком 1. (13) фебруара о. г. у корист својих сиротих ученица. Програм је богат и леп и надамо се, да ће и ове године, као и до сад, и ова наша забава задовољити публику у пуној мери.

Доброшворна Задруга Српкиња у Суботици приређује беседу с игранком 7. (19.) фебруара о. г. у корист своје благајне и опште народне кујне. На тој забави ће суделовати пештан. срп. певачко друштво „Кос“, гђица Мила Илићева из Нов. Сада, гђа Јулка и Пера Кранчевић из Панчева, г. Тихомир Остојић проф из Новог Сада и г. Фрања Гал, управитељ конзерваторијума из Суботице.

Српска Академска омладина у Будапешти приређује у очи Три Јерарха беседу с игранком за подизање споменика срп. књижевнику *Кости Руварицу* и поправци споменика † др-у Јов Берлићу, Корнелу Станковићу, Мити Поповићу и др у Максиму Николићу. На овој забави ће суделовати гђа Антонија Максимовићка и гђа Иванка Коњовићка из Сомбора, гђица Зора Вучетићева из Нов. Сада, гђа Мила Рајићка и г. Евгеније Стојановић из Б-Пеште и академско срп. певачко друштво „Кос.“

Истог дана приређује у Београду велику игранку *Женско друштво* у корист своје раде ничке школе.

Доброшворна Задруга Српкиња у Панчеву приређује забаву с игранком 31. јан. (12 фебр.) о. г. у корист своје благајне. На тој забави приказаће се „Шумска Ружа“ шаљива игра у једном чину од В. Кенигсвијтера превео Стева Димитријевић и „Преки Лек“ од Мите Калића.

Српска сеншомашка шрговачка омладина приређује игранку на Три Јерарха у корист сиротих ученика срп. вероисповед. осн. школа.

Доброшворна задруга Српкиња у Винковцима приређује забаву с игранком 31. јан. (12. фебр.) о. г. у корист своје благајне у којој суделују госпођица Десанка Милашиновићева, Ема Крајновићева, Даница Миљивојевићева, С пл. Каливода, Катица Ђујићева песмом и свирком и приказују се два комада „Код картаре“ с немачког превео Ђ. Поповић, и „Швигарице међу собом“ превео М. Трифковић

Доброшворна Задруга Српкиња у Руми приређује вечерњу забаву с игранком 1. (13). фебруара о. г.

ЧИТУЉА.

† *Божа Полит.* Нашег уваженог и угледног Србина, Дра Михаила Полита Десанчића, постигла је тешка жалост. Његов првенац, Божа Полит, чиновник централног кредитног завода у Новом Саду, преминуо је у очи св. Саве о. г. у својој 23. години живота. Колика је жалост, што мора тако млад члан да силази с попришта рада, који је тек отпочео, толико је већа жалост за нежна родитеља, који је у покојнику гледао своју узданицу и своју лепу наду, која му се ненадно истрже с вида. Родитељском је срцу угодно, кад деле с њим тугу пријатељи и поштоватељи; па нека и нас приме у то коло саучесника својих, који тежимо, да им олакшамо тешку судбу, а покојнику нека даде преблаги творац рајско насеље!

† *Јеца Добриновићка.* Наша заслужна и омиљена глумица Јеца Добриновићка отишла је на вечни пут 21. јануара о. г. и оставила срп. народ позориште, којем је служила пуних 30 година и у ком је најлепше доба живота свога провела. Народ ју је јако заволео са њених природних и вештих приказивања настраних карактера из женског света и остаће му за њом лепа и вечна успомена.

† *Милева Петровићева* из Уздина, која се од последњих година преселила у Панчево, преминула је у цвету младости своје у недељу 11. јануара о. г. у својој 21. години. Беше благе и тихе нарави, одлична Српкиња. Ревно је читала наш лист и живо пратила наше јавне друштвене ствари. Родитељи су јој изгубили за ово две године три одрасле кћери; пре два месеца су сахранили млађу сестру ове покојнице, Даницу у 20. години живота. Нека се родитељи теше вољом божјом, која је тако наредила. Покојнице нека наследе рајско насеље, а нама оставе вечну успомену!

Јаван рачун.

о беседи Добротворне Задруге Српкиња Карловкиња држане на Митров дан 1897 г.

Примање: а) добровољни прилози: 183 ф. 20 н.
б) улазнице: 136 ф. — н.

Свега: 319 ф. 20 н.

Издавање: 141 ф. 36 н.

Чист приход: 177 ф. 84 н.

Добровољне прилоге прил жише:

По 10 ф: Његова Светост преузвишени господин Георгије Бранковић, његово Високопреосвештенство г. Гаврило Змејановић и г. Милева Гојковића начелница.

По 5 ф: г. г. Ангелина Станковића, Ангелина Пауковића, Јован Вучковић ректор богословије, проф Иларион Зеремски, проф. Милутин Јакшић, проф. Димитрије Бранковић, Др. Станислав и Зорка Новаковић из Обреновца, Др. Петар Станковић, гђа. Марија Кнежевић, и Манастир Привина Глава.

По 4 ф: г. г. архимандрит Лукијан Богдановић, администратор будимске епархије, Георгије Марјановић, конз. бележник, проф. Ананијев, Др. Георгије Летић, проф.

По 3 ф: г. г. прота Јован Јеремић, проф. Јован Живановић, Катица Ђирић из Н. Сада, Др. Лаза Секулић, Ана Берчан, Влада Николић архитекта.

По 2 ф. 20 н. г. г. Виљем Бич, жупник.

По 2 ф. г. г. Даринка Шајковић, проф. Радивој Врховац, проф. Светислав Коларовић, Анка Антоновић из Старе Молдаве, Амалија Недић из Ст. Молдаве, Др. Миша Михајловић, Н. Н. Влада Јовановић књиговођа нар. фондова. Паја Илић, Јозеф Вајдл, Олга Нинковића, Софија Штрасер.

По 1 ф. 50 н. г. Миладин пл. Војновић богослов, Јован Носал.

По 1 ф. г. г. Павле Хајзлер, Софија Аћимовић, Димитрије Шпадијер, Данило Павтелић конз. бележник, Јован Станковић, протојереј Василије Константиновић, проф. Паја Марковић, проф. Григорије Барусковић, Стеван Лазић умир. директор гимназије, проф. Григорије Лазић, Василије Вујић, директор гимназије, Др. Ђорђе Красојевић, Драгиња Ђукић, Јелена Јовановић-Нићифоровић, Теофил Димић, умир. директор нар. школа, Лазар Обреновић, вел. бележник, Сергије Попић, управитељ манастира Раванице, Чалошевић, дворски економ, Стојановић већник банског стола, Таса Недељковића из Н. Сада. Марија Торер, Марија Пазовски, Н. Н. проф. Павле Миљушевић, Јелена Павића, Арса Петровић, Мила Бекић, Св. Николајевић, епар. ревизор, Чеда Милутиновић, Петар Станишић, . . . Јаковљевић, Јозеф Доминковић, Зорка Огњановић, проф. Душан Котур, Елиза Шобер, Ђока Секулић, Серафим Винчић, управитељ манастира Ремете, — по 70 н. Ладика Црњанин.

По 50 н. г. г. Јован Радивојевић предстојник у миру, Софија Марковића, Милица Константиновића, Софија Поповића.

По 30 н. Јован Илић.

Свима овим племенитим приложницима овим се изриче најтоплија захвалност.

У Срем. Карловцима 31. децембра 1897 г.

прив. начелница

Милева удова Гојковић.

прив. благајкиња

Катица Меанџић.

Јавна признаница и захвалност.

О беседи, коју је Турско-бечејска добротворна задруга Српкиња о новом лету приредила, дароваше добровољна прилога:

По 20 ф. Г. Лаза Дунђерски из Н. Сада.

По 5 ф. Његово Високопреосвештенство Господин Никанор епископ темишварски, Мара др. Давидовића, др. Паја Мартиновић, Handels-Actien Gesellschaft из Беча, преко свог заступника г. Душана Костића.

По 4 ф. Стева Ранковић.

По 3 ф. Јован Малетић, Светозар Ранковић, Стева Димитријевић, др. Љуба Павловић, Ст. Нађвински, В. Левенфелд из Беча.

По 2 ф. Милош Бранчић, Младен Неранџић, Младен Боберић, Партеније Сивчев, С. Живков, Ана Предраговић, А. Meinel's Erben из Беча, Kiss Vidor.

По 1 ф. Н. Н., Várkonyi Béla, Даринка Црвењакова, Милош Рајковић, Стеван Д. Шићаревић, Lówieser Imre. Божа Рајевић, Јоца Петровић, др. Антон Капић, Лаза Јовановић, Сава Рајковић, Светолик Радивојевић, Várady Mihály, Богдан Гавриловић, Миша Ранковић, Telts Vilmos.

По 50 нов. Платон Николајевић, Гавра Филиповић, А. Шандоров, Алекса Габриш, Мила Поповићка.

Свега 96 ф. 50 н.

Свима племенитим приложницима изриче потписана задруга топлу захвалност. Тако исто захваљује задруга госпођи Марији Мак, која имађаше доброту свој гласовир задрузи бесплатно уступити; госпођицама Драгињи Станивуквићевој и Зорци Рајковићевој и господи дру. Љуби Павловићу, Владиславу Боберићу и Туни Освалду на суделовању. Не мањом захвалношћу дугује задруга г. Мити Васићу и његову врском певачком лику, што нам беседу својим одабраним певањем зачинише.

Из одборске седнице т. бечејске добротворне задруге Српкиња у Т. Бечеју, 8. јануара 1898.

Мара Давидовића,

председница.

Напомена.

Да се не би у експедицији реметио ред, решили смо се, да пошљемо свима лањским претплатницима још овај други број и молимо их врло лепо, да нам пошљу што пре претплату.

Ко год не мисли држати лист, молимо да нам врати овај, па и први број, да се знамо равнати са штампом.

Нови Сад 1. фебруара 1898.

Уредништво.

САДРЖАЈ: Како да заштитимо нашу домаћу индустрију. (Отворено писмо добротворној задрузи Српкиња Велико-Бечкеречкиња.) Савка Субботић. — Црногорка. Миле, гуслар, — Говор гђе Милеве Гавриловић, приликом забаве добротворне Задруге Српкиња Сомборкиња, на Ваведеније 21. нов. 1897 г. — Сети ме се . . . Радослав. — Дописи. Сомбор. — Т. Бечеј. — Радња Добротворних Задруга Српкиња. Н. Сад. — Белешке. — Листак. На Бадњи дан. Милева — Ковчежић. — Јаван рачун, — Јавна признаница и захвалност. — Напомена.